

OBLJETNICE

ANNIVERSARIES

PROF. DR. RADOVAN DOMAC

(Prigodom 70. godišnjice života)

Ove godine navršava sedamdeset godina života poznati hrvatski botaničar dr. Radovan Domac, emeritirani redoviti profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i autor mnogih srednjoškolskih udžbenika i priručnika.

Prof. Radovan Domac rođen je 3. prosinca 1918. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu školu, klasičnu gimnaziju i studij prirodnih znanosti. Diplomirao je 1941. na tadašnjem Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon završetka studija izabran je za asistenta u Botaničkom zavodu u Odjelu za sistematiku i geobotaniku. Godine 1944. stekao je stupanj doktora znanosti obranivši doktorsku disertaciju pod naslovom »Anatomska građa vegetativnih organa mekinjaka«. Habilitirao je 1957. na temelju rada »Flora i vegetacija točila u primorskom pojasu Biokova«, pa je 1958. izabran za docenta u Botaničkom zavodu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Za izvanrednog profesora izabran je 1962. a za redovitog profesora 1968. godine, u kojem svojstvu djeluje do umirovljenja 1981. godine. Čitav radni vijek profesora Domca vezan je uz Botanički zavod, gdje je razvio veoma plodnu znanstvenu, stručnu i pedagoško-nastavnu djelatnost, a sudjelovao je i u radu različitih organa upravljanja na fakultetu.

Već kao asistent Radovan Domac djeluje i kao honorarni sveučilišni nastavnik, pa tako od 1941. do 1944. godine održava praktičnu nastavu uz kolegij »Tehnička botanika i tehnička mikroskopija« na Tehničkom fakultetu, a od 1948. do 1958. godine teoretsku i praktičnu nastavu iz kolegija »Uvod u biologiju« za studente Kemijskog i Geološkog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Od 1956. do 1958. godine održava nastavu iz kolegija »Izvanja morfologija bilja« za studente Biološkog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Kasnije je, kao redoviti nastavnik u Botaničkom zavodu, izvodio nastavu iz nekoliko botaničkih kolegija na različitim smjerovima studija biologije te kemije s biologijom: »Morfologija bilja«, »Osnove sistematske botanike«, »Filogenija kormofita«, »Opća botanika II« i »Kormofita«. Uz navedene kolegije održavao je prof. Domac i terensku nastavu za studente prve i treće godine studija. Sudjelovao je i u postdiplomskoj nastavi, gdje je vodio kolegij »Izabrana poglavlja iz izvanje morfologije bilja«.

U svojemu znanstvenomu radu počeo se R. Domac baviti anatomskim metodama radi rješavanja sistematskog položaja mekinjaka.

— Anatomska građa vegetativnih organa mekinjaka (*Drypis spinosa* L.). Acta bot. univ. Zagreb 12/13 (1949): 133—164.

Njegov daljnji znanstveni rad odvija se prvenstveno na polju geobotanike, i to floristike i nauke o vegetaciji (fitocenologije).

Najveći dio znanstvenih radova prof. Domca posvećen je florističkim istraživanjima, čime je on dao značajan prilog poznavanju flore Hrvatske. U tom pogledu treba posebno istaći radove koji obrađuju neka naša primorska područja, kao što su otoci Vis, Molat, Brač, planina Biokovo i dr. Radovi »Flora otoka Visa« i »Flora otoka Molata« predstavljaju opsežnije florističke studije. Tu se, uz kompletan popis vaskularne flore, daje i podrobna analiza flornih elemenata i životnih oblika, na osnovi koje se određuje biljnogeografski položaj tih otoka. Veći prilog poznavanju flore Hrvatske daje R. Domac i u radu o flori i vegetaciji točila na Biokovu.

Uz navedene radove objavio je R. Domac i veći broj drugih florističkih priloga. U njima opisuje više novih taksona, navodi nove lokalitete za rjeđe i manje poznate vrste u flori Hrvatske i Jugoslavije, ili raspravlja o katkad dosta složenim ili krivo interpretiranim problemima nomenklature. Pažnju prof. Domca zaokupljaju i veoma zanimljive i osebujne endemične vrste naše flore, pa proučava njihovu građu i rasprostranjenost, a za neke od njih daje i detaljne areale (*Moltkea petraea*, *Edraianthus pumilio*, *Campanula portenschlagiana*, *Convolvulus cneorum*, *Centaurea ragusina*).

U opsežnom radu »Die Zuteilung der Arten zu den Vegetationsgürteln innerhalb der Flora Jugoslawiens«, na osnovi analize areala od oko 3500 vrsta vaskularne flore Jugoslavije, određuje njihovu pripadnost odgovarajućim vegetacijskim pojasima na području Jugoslavije. U radu »Flora und Vegetation des Karstgebietes Jugoslawiens« daje analizu određenih geoelemenata u flori krškog područja, te kraći prikaz vegetacije toga područja u Jugoslaviji.

Kao priznatom floristu prof. Domcu je povjerena obrada rodova *Degenia*, *Drypis* i *Cerinth*e u poznatom djelu »Flora Europaea«, te prikaz flore i vegetacija Jugoslavije u djelu »Encyclopaedia Britannica«.

— Biljnogeografski odnosi unutar roda *Drypis*. Glasnik biol. sekc. Hrv. prir. društva 1, (1947): 54—68.

— *Ranunculus ophioglossifolius* Vill. u Hrv. Zagorju. Acta bot. univ. Zagreb 12/13 (1949): 265—266.

— Florističke bilješke iz herbarija dra M. Tomičića. Acta bot. univ. Zagreb 12/13 (1949): 270—271.

— Izvještaj o sabiranju građe za narodnu nomenklaturu biljaka na području Like. Ljetopis JAZU 57 (1953): 177—178.

— Novo nalazište paprati *Phyllitis hybrida* (Milde) Christensen na Jadranu. Acta pharm. Jugoslav. 4 (1954): 184—187. (zajedno sa Z. Devidé).

— Beiträge zur Flora Jugoslawiens. Phytion 6 (1955): 15—23.

— Flora otoka Visa. Acta pharm. Jugoslav. 5 (1955): 3—42.

— Opatija — parkovi i šetališta. Izd. G. N. O. Opatija, Zagreb 1955.

— Novi pogledi na svojtu *Centaurea ragusina* L. Glasnik biol. sekc. Hrv. prir. društva 7 (1956): 128—131.

— *Convolvulus cneorum* L. u flori Jugoslavije. Acta Bot. Croat. 16 (1957): 89—92.

U. Domac

- Flora i vegetacija točila u primorskom pojasu Biokova. Biol. glas. 10 (1957): 13—41.
- Kritički prilozi flori Jugoslavije. Acta Bot. Croat. 18/19 (1960): 7—16.
- *Onosma stellulatum* W. et K. var. *velebiticum* Domac, nova var. Acta Bot. Croat. 22 (1963): 227—228.
- Flora otoka Molata. Acta Bot. Croat. 22 (1963): 83—98.
- *Degenia*. — In: Tutin, T. G., et al.: Flora Europaea 1 (1964): 296—297.
- Cambridge Univ. Press.
- *Drypis*. — In: Tutin, T. G., et al.: Flora Europaea 1 (1964): 181.— Cambridge Univ. Press.
- Daljnji prilozi flori Hrvatske. Acta Bot. Croat. 26/27 (1968): 233—234.
- Die Zuteilung der Arten zu den Vegetationsgürteln innerhalb der Flora Jugoslawiens. Vierteljahrsschr. naturforsch. Ges. 2 (1968): 119—155. Zürich.
- *Boraginaceae, Cerinthe* (new combinations). Flora Europaea, Notulae Syst. No. 12. Bot. Jour. Linean Soc. 65 (1972): 260.
- *Cerinthe*. — In: Tutin, T. G., et al.: Flora Europaea 3 (1972): 94—95. Cambridge Univ. Press.
- Flora und Vegetation des Karstgebiets Jugoslawiens. Schr. Ver. z. Verbr. naturw. Kenntn., Wien, (1975/76): 111—122.
- *Cerinthe tristis* Teyber, pravi član hrvatske flore. Acta Bot. Croat. 47 (1988): 145—148.

U okviru vegetacijskih istraživanja prof. Domac se bavio proučavanjem vegetacije točila na području Biokova, zatim vrtača na nekim planinama dinarskog područja, te istraživanjem šuma dalmatinskog crnog bora. Utvrdio je da se u okviru vegetacije točila u primorskom pojasu Biokova najčešće javlja zajednica koju je opisao pod imenom »*Drypi-Linarietum parviflorae*«. Poredbenim istraživanjima vegetacije vrtača na planinama Učka, Velebit i Biokovo utvrđuje da se bukove šume u vrtačama na Biokovu znatno razlikuju od onih na Učki, kako po pomanjkanju mnogih predstavnika srednjoevropskog flornog elementa, tako i po znatno izrazitijoj degradaciji šumske vegetacije u vrtačama Biokova.

Posebnu pozornost u okviru vegetacijskih istraživanja prof. Domca zaslužuju radovi o šumama dalmatinskoga crnog bora. Ta istraživanja započinje on na planini Biokovo, a kasnije ih proširuje na područje otoka Brača i Hvara. Rezultate tih istraživanja objavio je R. Domac u nekoliko radova, a cjelovitu analizu šuma dalmatinskog crnog bora, njihovu rasprostranjenost i fitocenološku pripadnost dao je u radu »Die Wälder der dalmatinischen Schwarzföhre (*Pinus nigra* Arn. subsp. *dalmatica* Vis. s. l.) in Jugoslawien«. Rezultati tih istraživanja ukazuju na reliktni karakter tih šuma. Ovisno o ekološkim uvjetima i ekspoziciji, one se pojavljuju od eumediteranskog pojasa u zajednici *Orno-Quercetum ilicis pinosum dalmaticae*, pa do najviših položaja mediteransko montanog pojasa, gdje su predstavljene prvi puta opisanom zajednicom *Junipero-Pinetum dalmaticae*. Time je još jednom potvrđeno da su sva tri pojasa mediteranske regije jadranske provincije (eumediteranski, submediteranski i mediteransko-montani pojas) usko povezani, što potkrepljuje gledište da se granica mediteranske regije podudara s gornjom granicom mediteransko-montanog pojasa.

- Rasprostranjenje i sastav šuma dalmatinskog crnog bora (*Pinus dalmatica* Vis. s. l.) u području Biokova. Acta Bot. Croat. 17 (1958): 177—179.
- Šume dalmatinskog crnog bora (*Pinus dalmatica* Vis. s. l.) na Biokovu. Acta Bot. Croat. 20/21 (1962): 203—223.
- Šume dalmatinskog crnog bora (*Pinus nigra* Arn. subsp. *dalmatica* Vis. s. l.) na otoku Braču. Acta Bot. Croat. 23 (1964): 115—118.

- Die Wälder der dalmatinischen Schwarzföhre (*Pinus dalmatica* Vis. s. 1.) in Jugoslawien. Mitt. ostalp. din. Sect. int. Ver. für Vegetationskunde 19, 5 (1964): 129—132.
- Die Wälder der dalmatinischen Schwarzföhre (*Pinus nigra* Arn. subsp. *dalmatica* Vis. s. 1.) in Jugoslawien. Ber. geobot. Inst. ETH, Stiftg. Rübel, Zürich 36 (1965): 103—116.
- Jugoslavia — Vegetation. Encyclopaedia Britannica (1967): 917, London.
- Vegetacija vrtača nekih naših planina (Učka, Velebit, Biokovo). Acta Bot. Croat. 26/27 (1968): 37—41.

Svojim znanstvenim radom postigao je prof. Domac vrijedne i u svijetu priznate rezultate. Njegov međunarodni ugled očituje se ne samo u sudjelovanju u poznatim djelima »Flora Europaea« i »Encyclopaedia Britannica« već i u suradnji na međunarodnom znanstvenom projektu »Floristička karta srednje Evrope«, gdje je prof. Domcu bilo povjerenno vođenje regionalne stanice za područje SR Hrvatske. Osim toga više studijskih boravaka, zatim boravaka kao profesor po pozivu na poznatim sveučilištima u Austriji, Švicarskoj i Njemačkoj, te mnoga predavanja o flori i vegetaciji naših krajeva što ih je prof. Domac održao u nekoliko evropskih zemalja, i veći broj međunarodnih botaničkih ekskurzija koje je vodio po Jugoslaviji, jasno svjedoče o njegovom ugledu kao botaničara u svijetu.

Znanstvenu i stručnu suradnju održava prof. Domac s raznim znanstvenicima u poznatim znanstvenim centrima (Geobotanisches Institut Rübel der ETH, Zürich; Institut für Botanik der Universität Wien; Botanisches Institut der Universität Graz i dr.).

Svoje znanstvene radove izlagao je na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Član je više domaćih i međunarodnih društava.

Pored znanstvene djelatnosti prof. Domac je poznat i po izvanrednoj i veoma plodnoj stručnoj i pedagoško-nastavnoj djelatnosti. On je jedan od rijetkih sveučilišnih nastavnika koji se istakao pisanjem većeg broja srednjoškolskih udžbenika i priručnika, čime je uvelike pridonio boljoj kvaliteti nastave u srednjim školama. Ti udžbenici doživjeli su nekoliko izdanja, a neki su prevedeni i na makedonski i talijanski jezik.

— Botanika za više razrede srednjih škola. Školska knjiga, Zagreb 1948 (zajedno s S. Urbanom), te II—VI izd. 1951, 1952, 1954, 1955. i 1956. Udžbenik je preveden i na makedonski jezik (Botanika za VI klas na gimnaziite. Prosvetno delo, Skopje 1953 i II. izd. 1956).

— Botanika za više razrede gimnazije. Školska knjiga, Zagreb 1958, te II. i III. izd. 1960. i 1961.

— Botanika za 2. razred gimnazije prirodoslovnog smjera. Školska knjiga, Zagreb 1962, te II—IV. izd. 1963, 1965. i 1968. Udžbenik je preveden i na talijanski jezik (Botanica per la II classe del ginnasio a indirizzo scientifico-matematico. EDIT, Rijeka 1970).

— Botanika za gimnazije. Školska knjiga, Zagreb 1973, te II. i III. izd. 1974. i 1987.

— Školski leksikon za općeobrazovne škole (biologija). Panorama, Zagreb 1963. (zajedno s V. Seunik), te II. i III. izd. 1965. i 1967.

— Medicinski leksikon za srednje medicinske škole (biologija). Panorama, Zagreb 1967.

— Živi svijet nekad i danas. Priručnik za nastavnike za VII. razred osnovne škole (botanički dio). Školska knjiga, Zagreb 1962 (zajedno s A. Luiom), te II. izd. 1966.

— Biologija za srednje škole (sistematski dio). Školska knjiga, Zagreb 1976 (zajedno sa skupinom autora), te II—VI. izd. 1977, 1978, 1979, 1980. i 1983.

Kao pomoć u srednjoškolskoj nastavi služio je i veći broj nastavnih filmova iz područja botanike što ih je izradio R. Domac (Zora film, Zagreb).

Među sveučilišnim i srednjoškolskim nastavnicima, studentima, a i ljubiteljima biljaka širom Jugoslavije, veoma je dobro poznat priručnik za određivanje bilja, koji je uz određene veće ili manje preinake doživio nekoliko izdanja i već desetljećima predstavlja nezaobilazan priručnik takve vrste na našem jeziku, posebno za područje Hrvatske.

— Flora za određivanje i upoznavanje bilja. Izdavački zavod Jugosl. akad. znan. i umjet. Zagreb 1950.

— Ekskurzijska flora Hrvatske i susjednih područja. Inst. za bot. Sveuč. Zagreb 1967.

— Mala flora Hrvatske i susjednih područja. Školska knjiga Zagreb 1973, te II. i III. izd. 1980. i 1984.

Prof. Domac je sudjelovao i u izradi djela »Analitička flora SR Hrvatske«, za koju je obradio historijat florističkih istraživanja u Hrvatskoj, *Gymnospermae* i porodicu *Aceraceae*.

Osim toga pisao je stručnopopularne članke u časopisima, npr. »Prirodi«.

Već niz godina djeluje R. Domac kao član uredničkog odbora časopisa »Acta Botanica Croatica«, a kao vrstan poznavalac njemačkog jezika obavlja u istom časopisu i dužnost lektora za njemački jezik. Bio je svojevremeno i član uredničkog odbora časopisa »Biološki glasnik«.

Kao izvanredan nastavnik uvijek je uz kolegije koje je održavao napisao i skripta, što je bilo od velike pomoći studentima dok još nije bilo prikladnog udžbenika iz botanike na našem jeziku. Veliko značenje za studij biologije, šumarstva, agronomije i dr. predstavlja prijevod poznatog Udžbenika iz botanike za visoke škole (Strasburgerov udžbenik), iz kojeg je R. Domac preveo sistematiku, evoluciju i geobotaniku.

— Morfologija bilja. Skripta za slušače Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Sveučilište u Zagrebu 1958, te II—IV. izd. 1961, 1968. i 1976.

— Osnove sistematske botanike. Skripta za slušače Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Sveučilište u Zagrebu 1964. i II. izd. 1968.

— Udžbenik botanike za visoke škole — sistematika, evolucija i geobotanika (prijevod s njemačkog). Školska knjiga, Zagreb 1978 (Lehrbuch der Botanik für Hochschulen. Strasburger, F., et al. 1971. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart), te II. i III. izd. 1983. i 1988.

Pedagoško-nastavna djelatnost prof. Domca ispoljila se i u odgoju mladih znanstvenika. Vodio je brojne diplomatske radove, a pod njegovim vodstvom izrađeni su magistarski radovi i doktorske disertacije.

Njegovi studenti sjećat će ga se uvijek i kao vrsnog predavača. Predavanja prof. Domca bila su uvijek zanimljiva, dobro pripremljena, pregledna i jezgrovita, a studentske ekskurzije koje je on vodio bile su uvijek dobro organizirane i zanimljive. Tome je, pored dobrog poznavanja struke, mnogo pridonijela i njegova široka kultura.

Svojim svestranim i veoma plodnim radom ostavio je prof. Radovan Domac vidan trag na znanstvenom, stručnom kao i pedagoško-nastavnom polju i time zadužio našu botaničku znanost. Priznat i cijenjen u svijetu kao znanstvenik i poznat kao vrstan predavač i pedagog, zaslužan je i za razvoj srednjoškolskog obrazovanja u nas.

Prigodom sedamdesete godišnjice života poželimo prof. Radovanu Domcu da još dugo poživi u dobrom zdravlju.

MARIJA BEDALOV